

Vraag nr. 9
van 27 oktober 2000
van de heer PIETER HUYBRECHTS

Waterzuivering – Europese sancties

Algemeen wordt aangenomen dat Vlaanderen de Europese normen voor waterzuivering niet zal halen. Een beslissing van de Vlaamse regering om de streefdatum voor het halen van de Europese norm uit te stellen tot 2002 werd begin dit jaar – onder Europese druk – weer ingetrokken.

De Europese Commissie heeft het Vlaams Gewest voor de rechtbank gedaagd wegens het niet halen van de Europese normen voor waterzuivering.

1. Wat houden de mogelijke Europese sancties wegens het niet halen van de Europese normen voor watervoorziening in ?
2. Welke maatregelen worden genomen om alsnog de normen te halen ?

Antwoord

1. De Europese normen waarvan sprake in de vraag slaan op de Europese richtlijn 91/271/EEG : richtlijn van de Raad van 4 mei 1991 inzake de behandeling van stedelijk afvalwater.

De Europese Commissie kan tegen een lidstaat van de Europese Unie bij het Hof van Justitie in Luxemburg een proces aanhangig maken wegens niet-nakoming van de Europese wetgeving. Het Hof van Justitie heeft als taak toe te zien op de eerbiediging en de toepassing van de oprichtingsverdragen van de Europese Gemeenschappen en van de regels die door de bevoegde Gemeenschapsinstellingen zijn vastgesteld.

Bij een beroep wegens niet-nakoming kan het Hof door middel van dit beroep nagaan of de lidstaten de verplichtingen die op hen rusten krachtens het Gemeenschapsrecht op juiste wijze nakomen. Deze procedure kan aanhangig worden gemaakt door de Commissie – wat in de praktijk het meest voorkomt – of door een lidstaat. Indien het Hof de niet-nakoming constateert, is de lidstaat verplicht zo spoedig mogelijk de nodige maatregelen te nemen.

Wanneer het Hof, na een nieuw beroep van de Commissie, vaststelt dat de betrokken lidstaat

het arrest niet heeft uitgevoerd, kan deze lidstaat een boete of dwangsom opleggen.

Procedure vastgestelde overtredingen

Als de Commissie een overtreding vaststelt, start zij op grond van artikel 226 of 228 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (als gewijzigd door het Verdrag van Amsterdam) een procedure op.

In de procedure voor vastgestelde overtredingen kunnen tien stappen worden onderscheiden :

- Stap 1 : ingebrekestelling
- Stap 2 : met redenen omkleed advies

Indien de lidstaat geen of een onvoldoende gemotiveerd geacht antwoord binnen twee maanden aan de Commissie heeft overgezonden, brengt ze een met redenen omkleed advies uit.

Artikel 226 :

"Indien de Commissie van oordeel is dat een lidstaat één van de krachtens dit Verdrag op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen, brengt ze dienaangaande een met redenen omkleed advies uit, na deze staat in de gelegenheid te hebben gesteld zijn opmerkingen te maken".

- Stap 3 : aanhangigmaking ("saisine") – artikel 226 : "Indien de betrokken staat dit advies niet binnen de door de Commissie vastgestelde termijn opvolgt, kan de Commissie de zaak aanhangig maken bij het Hof van Justitie".
- Stap 4 : arrest – artikel 226
- Stap 5 : prejudiciële procedure – artikel 228
- Stap 6 : ingebrekestelling (twee maanden om te antwoorden) – artikel 228
- Stap 7 : met redenen omkleed advies – artikel 228 : "Indien de Commissie van oordeel is dat de betrokken lidstaat deze maatregelen niet heeft genomen (die de uitvoering van het arrest van het Hof omvatten) brengt zij een met redenen omkleed advies uit waarin de punten werden gepreciseerd waarop de betrokken lidstaat het arrest van het Hof van Justitie niet is nagekomen".

- Stap 8 : instelling beroep – artikel 228 : "Indien de betrokken lidstaat de maatregelen ter uitvoering van het arrest van het Hof niet binnen de door de Commissie vastgestelde termijn heeft genomen, kan de Commissie de zaak voor het Hof van Justitie brengen. Zij vermeldt het bedrag van de door de betrokken lidstaat te betalen forfaitaire som of dwangsom die zij in de gegeven omstandigheden passend acht".
- Stap 9 : arrest : artikel 228
- Stap 10 : forfaitaire som of dwangsom – artikel 228 : "Indien het Hof van Justitie vaststelt dat de betrokken lidstaat zijn arrest niet is nagekomen, kan het deze staat de betaling van een forfaitaire som of een dwangsom opleggen".

Ingebrekestelling (stap 1)

Op 4 november 1999 werd België door de Europese Commissie in gebreke gesteld voor het niet correct naleven van richtlijn 91/271/EEG inzake de zuivering van stedelijk afvalwater.

In het antwoord op vraag 2 wordt aangegeven voor welke punten de Commissie het Koninkrijk België in gebreke heeft gesteld en welke maatregelen het Vlaams Gewest hierop heeft geformuleerd.

Gemotiveerd antwoord Vlaams Gewest

Op 4 februari 2000 heb ik een gemotiveerd antwoord overgezonden aan de Europese Commissie. In dit antwoord werd toegelicht welke stappen reeds werden ondernomen teneinde tegemoet te komen aan de door de Commissie geformuleerde bezwaren.

Op 26 april 2000 heb ik op vraag van de Commissie bijkomende informatie gegeven inzake de reglementering voor de afvoer van slib en inzake de collectering en de zuivering van het afvalwater van agglomeraties groter dan 150.000 inwonerequivalenten (IE).

Op 28 juni 2000 heb ik een geactualiseerd programma aan Europa overgezonden. Per agglomeratie werd gerapporteerd over de stand van zaken m.b.t. de uitbouw van het opvangsysteem, alsook de geplande datum van voltooiing van het opvangsysteem en van de behandeling.

Met redenen omklede advies (stap 2)

Ondertussen heeft de Commissie een tweede stap gezet in de procedure. Op 3 november bracht zij een met redenen omkleed advies uit, waarin zij België nogmaals wijst op het niet nakomen van de verplichtingen van de richtlijn. In januari 2001 zal België de Commissie opnieuw moeten antwoorden.

Verdeling gerechtskosten en dwangsommen

Bij een arrest van het Hof van Justitie wordt steeds de federale staat België veroordeeld tot het betalen van de gerechtskosten en – indien het een definitieve veroordeling betreft – een dwangsom of boete, ook al gaat het om een nalatigheid van één of meerdere gewesten.

De federale staat mag de kosten, gerechtskosten en dwangsommen die voortvloeien uit een nalatigheid van een deelstaat aanrekenen op de financiële middelen die de federatie wettelijk aan de betrokken deelstaat verschuldigd is (Bijzondere Wet van 8 augustus 1980). Concreet betekent dit dat de federale staat de kosten kan verhalen op één of meerdere gewesten.

2. Ingebrekestelling

Op 4 november 1999 werd het Vlaams Gewest door de Europese Commissie in gebreke gesteld voor het niet correct naleven van richtlijn 91/271/EEG inzake de zuivering van stedelijk afvalwater voor volgende punten :

- de aanwijzing van de kwetsbare gebieden ;
- de niet-naleving van de bepalingen inzake de uitbouw van de opvangsystemen (collectoren en rioleringen) en de RWZI-werking (secundaire of verdergaande afvalwaterbehandeling) voor de agglomeraties van meer dan 10.000 IE ; (RWZI : rioolwaterzuiveringsinstallatie – red.) ;
- de rapportering van het programma.

Het belangrijkste punt uit de ingebrekestelling is dat de EU-commissie niet aanvaardt dat Vlaanderen in 1995 de aanwijzing van haar kwetsbare gebieden heeft gewijzigd en op basis hiervan een overgangstermijn tot 1 augustus 2002 heeft ingeroepen. Volgens de EU-commissie waren er reeds in 1992 en 1993 voldoende aanwijzingen om toen reeds heel Vlaanderen als kwetsbaar gebied aan te wijzen en is de wijzi-

ging in 1995 slechts een rechtzetting van wat reeds in 1992 had dienen te gebeuren. Het inroepen van een overgangstermijn is volgens haar dan ook onrechtmatig.

In aanvulling bij de overgangstermijn werd op 19 januari 1999 een wijziging van Vlarem II doorgevoerd met betrekking tot het saneringsprogramma, waardoor het mogelijk werd zelfs de vooropgestelde overgangstermijn van 1 augustus 2002 te overschrijden. Ook dit punt wordt in de ingebrekestelling aangekaart.

Het standpunt van de Commissie inzake de aanwijzing van de kwetsbare gebieden heeft verregaande gevolgen met betrekking tot het uitbouwen van de nutriëntverwijdering en de opvangsystemen voor de agglomeraties groter dan 10.000 IE. Deze hadden dus allemaal al moeten gefinaliseerd zijn vóór 31 december 1998. Zelfs indien er toch rekening zou worden gehouden met de eerste aanwijzing in 1992, is Vlaanderen nog in gebreke gebleven m.b.t. de nutriëntverwijdering voor een aantal van de agglomeraties van de eerste aanwijzing, alsook voor de opvangsystemen aldaar.

Ten slotte kaart de Commissie aan dat Vlaanderen het programma niet conform de bepalingen van de richtlijn gerapporteerd heeft.

Gemotiveerd antwoord Vlaams Gewest

Op 4 februari 2000 heb ik een gemotiveerd antwoord overgezonden aan de Europese Commissie. In dit antwoord werd toegelicht welke stappen reeds werden ondernomen teneinde tegemoet te komen aan de door de Commissie geformuleerde bezwaren. Belangrijkste punt hierin is dat werd tegemoetgekomen aan de opmerking van de Commissie dat vanaf 1993 heel Vlaanderen als kwetsbaar gebied had dienen te worden aangewezen, waardoor voor alle agglomeraties groter dan 10.000 IE 31 december 1998 als einddatum van toepassing wordt.

De nodige stappen werden reeds genomen om de wijziging van 19 januari 1999 van artikel 5.3.1.3, § 2 met betrekking tot de nutriëntverwijdering voor de bestaande installaties groter dan 10.000 IE op te heffen. Op 4 februari heeft de Vlaamse regering de opheffing van dit besluit principieel goedgekeurd en op 3 maart 2000 heeft de Vlaamse regering haar definitieve goedkeuring gegeven aan de opheffing van deze wijziging (Belgisch Staatsblad van 3 juni 2000).

Op basis van het investeringsprogramma (IP) 2001-2005 werd de afbakening van de agglomeraties geactualiseerd en werd het programma gerapporteerd aan de Commissie. Hiermee werd geantwoord op twee belangrijke elementen uit de ingebrekestelling.

De datum van 31 december 1998 voor de agglomeraties groter dan 10.000 IE is verstreken. Teneinde tegemoet te komen aan de opmerkingen van de Commissie, dient prioritair aandacht te worden besteed aan de verdere uitbouw van de infrastructuur en zuivering in deze agglomeraties.

Op 28 juni 2000 heb ik een geactualiseerd programma overgezonden aan de permanente vertegenwoordiger van België bij de Europese Unie voor rapportering aan de Commissie. Dit programma werd opgemaakt rekening houdende met het IP 2002-2005 (2006). In dit programma werden alle mogelijke maatregelen opgenomen teneinde maximaal rekening te houden met de bepalingen van de richtlijn en het versneld uitbouwen van de waterbehandeling. Van de 200 agglomeraties groter dan 2.000 IE zal voor 181 agglomeraties de behandeling conform zijn met de bepalingen van de richtlijn tegen 31 december 2005. De 19 agglomeraties die op basis van de huidige planning niet zullen voldoen, zijn Brussel-Zuid en Brussel-Noord, waarvoor de behandeling wordt uitgevoerd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de agglomeratie Beveren-Leie, die pas in de tweede helft van 2006 operationeel zal zijn, en verder nog 16 agglomeraties waarvoor de bouw van de zuiveringsinstallatie momenteel geblokkeerd is.

M.b.t. deze 16 geblokkeerde dossiers werd mij door de betrokken administratie een toelichting over de stand van zaken verschaft. De betrokken administraties en de NV Aquafin zullen op mijn verzoek de nodige stappen ondernemen om zo snel mogelijk tot deblokkering van deze dossiers over te gaan, zodat de timing van 31 december 2005 niet in het gedrang komt.

Wat de uitbouw van de collectering van het afvalwater betreft, zal worden versneld via een verhoging van de bestaande kredieten (zowel gemeentelijk als bovengemeentelijk) en via de vereenvoudiging van de procedure van het Rio-subsidiebesluit, en dit komt begin 2001 op de agenda van de Vlaamse regering.